

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.
25.08.2025

İskender

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

Ülkemizde yaşayan ve geçici koruma ya da uluslararası koruma altında bulunan göçmenlerin geri dönüş süreçlerinde, kendi rızalarının alınması, ülkelerine geri dönmeleri konusunda herhangi bir baskıya maruz kalmamaları ve güvenli bir geri dönüş sürecinin başlatılması gerekmektedir. Ancak, son yıllarda zorla geri göndermeler ve Geri Gönderme Merkezleri'nde (GGM) mültecilerin karşılaştıkları ihlallerde ciddi bir artış gözlemlenmektedir.

Geri Gönderme Merkezlerinde tutulan göçmenler, insani şartlara uygun olmayan, özellikle sağlıklı barınma ve hijyen koşullarının yetersiz olduğu ortamlarda; kolluk kuvvetlerinin işkence, darp, hakaret ve kötü muamelesine maruz bırakılmaktadır. 21 Ağustos tarihinde gözaltına alınarak geri gönderme merkezine götürülen Azerbaycan vatandaşı yüksek lisans öğrencisi Nanaxanın (Nana/Xaanım) Babazade'nin önce Arnavutköy sonrasında ise Çatalca Geri Gönderme Merkezi'nde yaşadığı onur kırıcı muameleler bunun en güncel örneğidir.

Nana'nın hem gözaltında hem de geri gönderme merkezinde sözlü taciz ve fiziksel şiddete uğradığı, avukatıyla görüştürülmediği, defalarca transfer edilerek yıldırma politikalarına maruz kaldığı ve "Gönüllü Geri Dönüş Formu"nu imzalaması için zorlamalara tabi tutulduğu iddia edilmektedir. Üstelik gözaltından bir gün önce, harç parasını yatırmak üzere işlem yaptığı sırada polisler tarafından alıkonulduğu, okulundaki dayanışmalara katılan öğrenciler aleyhine ifade vermeye zorlandığı, buna karşı çıktığında ise Türkiye'de kalma işlemlerinin zorlaştırılacağı yönünde tehdit edildiği ileri sürülmektedir.

Öğrencinin dosyasında, İstanbul Üniversitesi'ndeki yemekhane zammını protesto eylemine katılımının "YTS (Yabancı Terörist Savaşçı)" kodlaması kapsamında suçlama konusu yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca, Arnavutköy Göç İdaresi'nde tutulduğu süre boyunca kişisel eşyalarına erişemediği, vegan beslenme talebinin karşılanmadığı, yalnızca avukatıyla görüşmesine izin verilmesi gerektiği yönündeki taleplerin dikkate alınmadığı ifade edilmektedir.

Ortaya çıkan tablo; ifade ve gösteri özgürlüğüne katılan yabancı uyruklu öğrencilerin idari yollarla kriminalize edildiği, YTS kodlamasının keyfî ve geniş bir biçimde

uygulandığı, avukata erişim ve gönüllü geri dönüş süreçlerinde usulsüzlükler yaşandığı, geri gönderme merkezlerinde kötü muamele ve yıldırma uygulandığı yönünde ciddi bir denetim ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, göçmen öğrencilerin yasal oturma haklarının baskı aracı olarak kullanıldığı, en temel demokratik haklarına sahip çıkan göçmen öğrencilerin cezalandırılması anlamına gelen bir sürecin işletildiği görülmektedir.

Bu Bağlamda;

1. Nanaxaanım (Nana/Xaanım) Babazade hakkında, gönüllü olmamasına rağmen idari gözetim/geri gönderme kararı hangi tarih ve hangi hukuki gerekçeyle alınmıştır? Bu kararı veren birim ve onay makamı kimdir?
2. İstanbul Üniversitesi'nde 21 Ağustos'ta gerçekleştirilen yemekhane zammı protestosuna katılmak, bakanlığınızca 'Yabancı Terörist Savaşçı (YTS)' kapsamında suçlama gerekçesi olarak mı değerlendirilmektedir? Dosyaya işlendiği iddia edilen bu 'YTS' kodlaması hangi somut fiil ve delillerle temellendirilmiştir, kim ya da hangi merci tarafından işlenmiştir ve bu kodun verilmesine ilişkin objektif kriterler ve denetim mekanizması nedir?
3. Öğrencinin harç yatırma işlemi sırasında ifade vermeye zorlandığı, aksi halde ikamet/oturma işlemlerinin zorlaştırılacağı yönünde tehdit edildiği iddiası araştırılmış mıdır?
4. Gözaltı ve geri gönderme merkezi aşamalarında avukata erişimin engellendiği, defalarca transfer edilerek yıldırma uygulandığı iddiaları doğru mudur? Avukat görüşlerinin ne zaman, nerede, kaç kez gerçekleştiğine dair kayıtlar nelerdir?
5. "Gönüllü Geri Dönüş Formu"nun baskı, aldatma veya tehdit altında imzalatılmaya çalışıldığı, "Formu imzala kurtul, Türkiye'de hapisten asla çıkamazsın" denildiği iddiaları hakkında idari soruşturma başlatılmış mıdır? Formun dil, tercüman, ayrıntılı bilgilendirme, mühlet ve rıza koşulları sağlanmış mıdır?
6. Babazade'nin kişisel eşyalarına erişimi, vegan beslenme talebi, sağlık hizmetleri ve haberleşme hakları neden karşılanmamıştır? Vegan beslenme yönünden geri gönderme merkezlerinde standart uygulama nedir?
7. Gözaltında ve geri gönderme merkezinde sözlü taciz ve fiziksel şiddet iddiaları hakkında kamera kayıtları (varsa vücut kamerası, koridor/oda kameraları) derhal temin edilmiş midir? Bu kayıtlar kaç gün saklanmakta, şu an akıbetleri nedir?
8. Söz konusu iddialar hakkında ilgili personel yönünden idari inceleme/ön inceleme başlatılmış mıdır? Görevden uzaklaştırma veya yer değişikliği tedbirleri uygulanmış mıdır?
9. Nanaxaanım (Nana/Xaanım) Babazade'nin hangi geri gönderme merkez(ler)ine, hangi tarihlerde ve hangi gerekçelerle transfer edildiğine dair zincirleme sevk çizelgesi nedir?
10. Son iki yılda İstanbul'da:
 - a) Protesto/öğrenci eylemlerine katılım gerekçesiyle idari gözetim altına alınan yabancı öğrenci sayısı nedir?
 - b) YTS kodu verilen öğrenci sayısı kaçtır? Bunların ülke dağılımı nedir?
 - c) Gönüllü geri dönüş formu imzalayanlardan imzayı baskı altında atmak zorunda kalan kişi sayısına dair bir inceleme oldu mu?

d) Avukata erişim engeli, kötü muamele ve zorla imza iddiasıyla yapılan şikâyet sayısı ve bu şikâyetlerin sonuçların elerdir?

11. Uluslararası sözleşmelere göre (Mülteci Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) “geri göndermeme (non-refoulement)” ilkesine aykırı uygulamalar hakkında bakanlığınızın iç denetim raporları var mıdır?
12. Geri gönderme merkezlerinde avukat görüşü için randevu, görüş kabini, tercüman ve mahremiyet şartları nasıl temin edilmektedir? Barolarla protokol var mıdır?
13. YTS kodu kullanılan dosyalarda, üniversite ile yazışma, akademik durum/öğrencilik belgesi ve eğitim hakkı dikkate alınmakta mıdır? YÖK ve ilgili üniversitelerle koordinasyon nasıl yürütülmektedir?
14. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı kapsamında barışçıl eyleme katılan yabancı uyruklu öğrencilerin idari gözetim ve sınır dışı tehdidiyle caydırılmasına yönelik fiilî/örtük bir uygulama var mıdır? Böyle bir uygulama bakanlık genelgesi veya kurumsal talimat mıdır?
15. Kamera sistemi, kayıt süreleri, kör noktalar ve erişim logları hakkında standartlar nelerdir? Bu olay özelinde kayıtların silinmesi/eksilmesi ihtimaline karşı sürecin insan haklarını zedelemeyecek şekilde ilerlemesi için sorumluluk alacak mısınız?
16. Üniversite yemekhane zammı gibi öğrencilerin en temel demokratik hak ve taleplerini gösterdiği bir protestoya katılımın terör veya kamu düzeni tehdidi olarak değerlendirilmesi, bakanlık uygulamalarında yerleşik bir kriter midir?
17. Daha önce geri gönderme merkezlerinde yaşanan hak ihlalleri ile işkence, darp ve şiddet olaylarına dair verdiğimiz soru önergelerine, ‘Geri gönderme merkezlerinde kalan yabancılar; barınma, beslenme, sağlık, açık havadan yararlanma, avukat ve noter görüşmesi gibi tüm hizmetlerden herhangi bir hak ihlali olmaksızın yararlanmaktadır’ şeklinde yanıt vermiştiniz. Ancak bu yanıtınızın üzerinden çok geçmeden Çatalca Geri Gönderme Merkezi’nde Afganistan uyruklu K.H. yaşamını yitirmiştir. Geri gönderme merkezlerinde yaşananlara kulak tıkamaya devam ederek ortaya çıkan işkence, kötü muamele, olası ölüm ve insan hakları ihlallerinin sorumluluğunu üstleniyor musunuz?